

# MAGÉN ISTVÁN

## Álmában csönget egy PC-t

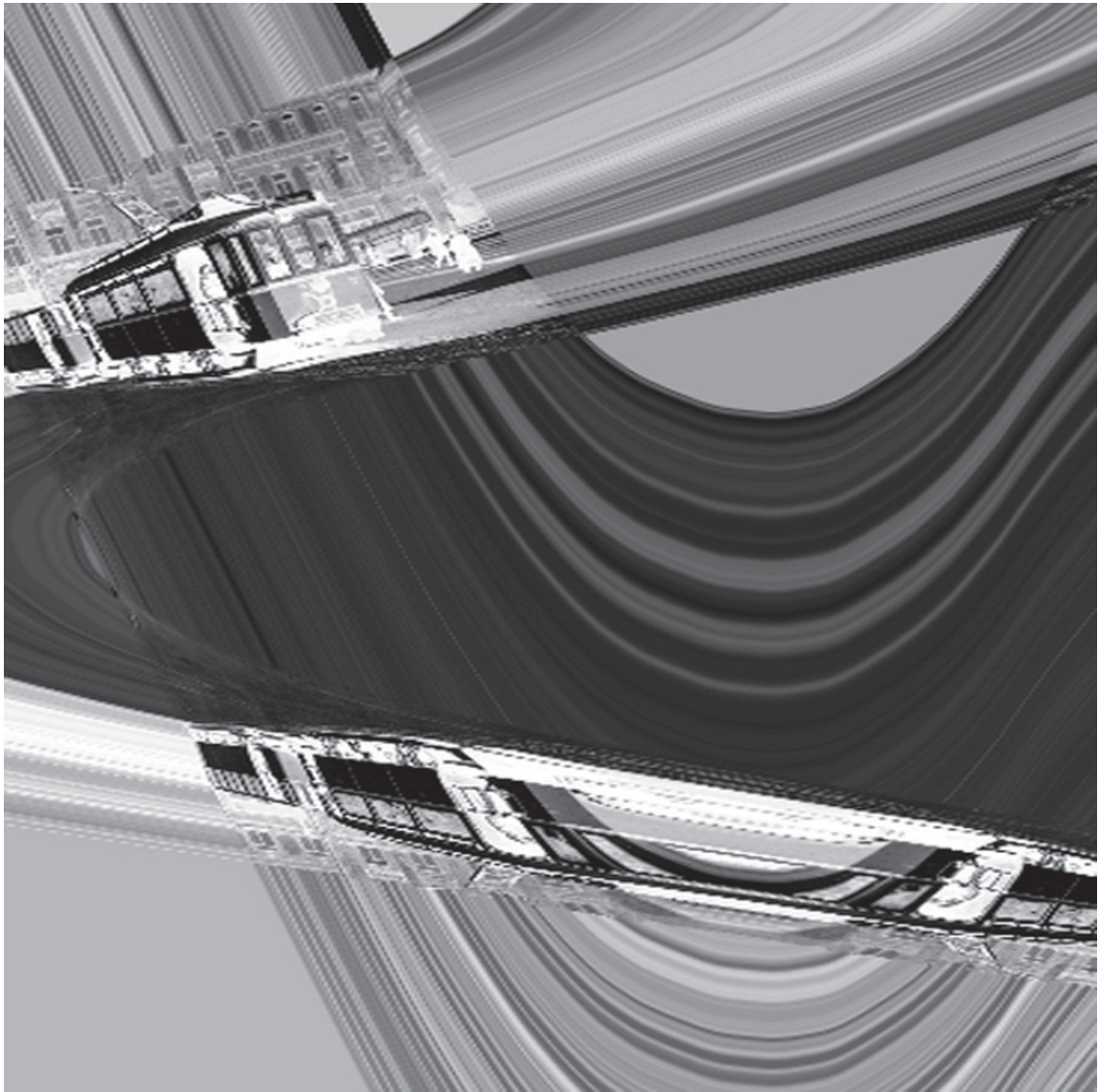
*A Magyar Elektrográfiai Társaság Pályamódosítás című kiállítása egy pécsi villamoson, 2016. június 7-27.*

A kiállítótérre alakított pécsi villamos - mint egy új művészeti „centrum” - a *Pályamódosítás* című kiállítás folytán részben a neoavantgárd, részben pedig a klasszicitás, valamint részben a digitális művészet paradigmájaként minden bizonnyal hosszú időre nyomot hagy Pécs város kulturális életében. A kiállítás rendezője, a Magyar Elektrográfiai Társaság már a helyszín kiválasztásával meghökkentette a közönséget. A villamos utastere, mint egy bonyolult közlekedési eszköz része, kiállítóteremként a művek továbbkötő közege lett. A nosztalgia a múlt századi romantika után, valamint az újszerű digitális vizuális retorika együtt azok közé az esztétikai tapasztalatok közé sorolható, amelyek zavarba ejtik az elméleteket. Az újítók szerencséje, hogy vannak fel nem tett kérdések, melyek közül néhány a moderniségről szól, jelesül arról, mi történik, ha a „modernség” kifejezést nem csupán egy korszak meghatározására használjuk.

Az alkotás gyönyörét Arisztotelész az újratemtés diadalmas érzetére vezeti vissza, meg az időtapasztalatra, melyre az európai tradíció mindig fogékony volt. És még valamire: átlépni a jól elhatárolható korszakküszöböket. A modernség mint jelző azt definiálja, ami éppen aktuális. A digitális technikák saját mítoszukat írják. Közlekedni meg nézve a villamoskocsi belsejében uralkodó rendet, megállapíthatjuk, hogy a szerelvény „hasában” megrendezett MET-kiállítás a villamosban művészi enteriőrt teremt. A digitális munkák, amelyek a pécsi Nosztalgia Villamosban bemutatásra kerülnek, a jövőt szondázzák. Azt is megkockáztathatjuk, hogy a szubjektum időleges feladása nem teszi mindjárt szegényebbé a világot. A *Pályamódosítás* című kiállításon a giclée-nyomatok vagy a digitális printeknek nevezett egyszerű elektrográfikák, digitális fotók vagy vászonra felvitt komputergrafikák, komputerfestmények, installációk és vegyes technikák, c-printek és tintasugaras nyomatok együtt, mintegy csapatként világot teremtenek, csapdákat állítanak, melyben foglyul ejtik az időt.

A szépségnek az igazság fogalmához való hozzárendelése, a tartalom és a forma csúcsa: érdek nélküli tetszés.

A tegnapi utasok ma mint tárlatlátogatók szállnak fel. Mint utasok és mint műélvezők is különös benyomást szereznek. A dolgok észlelése közben fellépő hatás eseményzerű fordulatként jelentkezik. Többet ez, szellemi gyarapodás, melynek keretében a néző a felkínált művészi élmény befogadásáért küzd. Az utasként szerzett tapasztalatokat esztétikailag is képes hasznosítani, és az esztétikai tapasztalatok birtokában sétálni, közlekedni, bevásárolni, mindennapi életet élni. Bölcsőbbnek érzi magát, végső



következtetése optimista, hiszen az alkotások megtekintése, értelmezése, akárcsak magát a művészt, a tárlatlátogatót is hozzásegíti identitása egy darabjának megtalálásához.

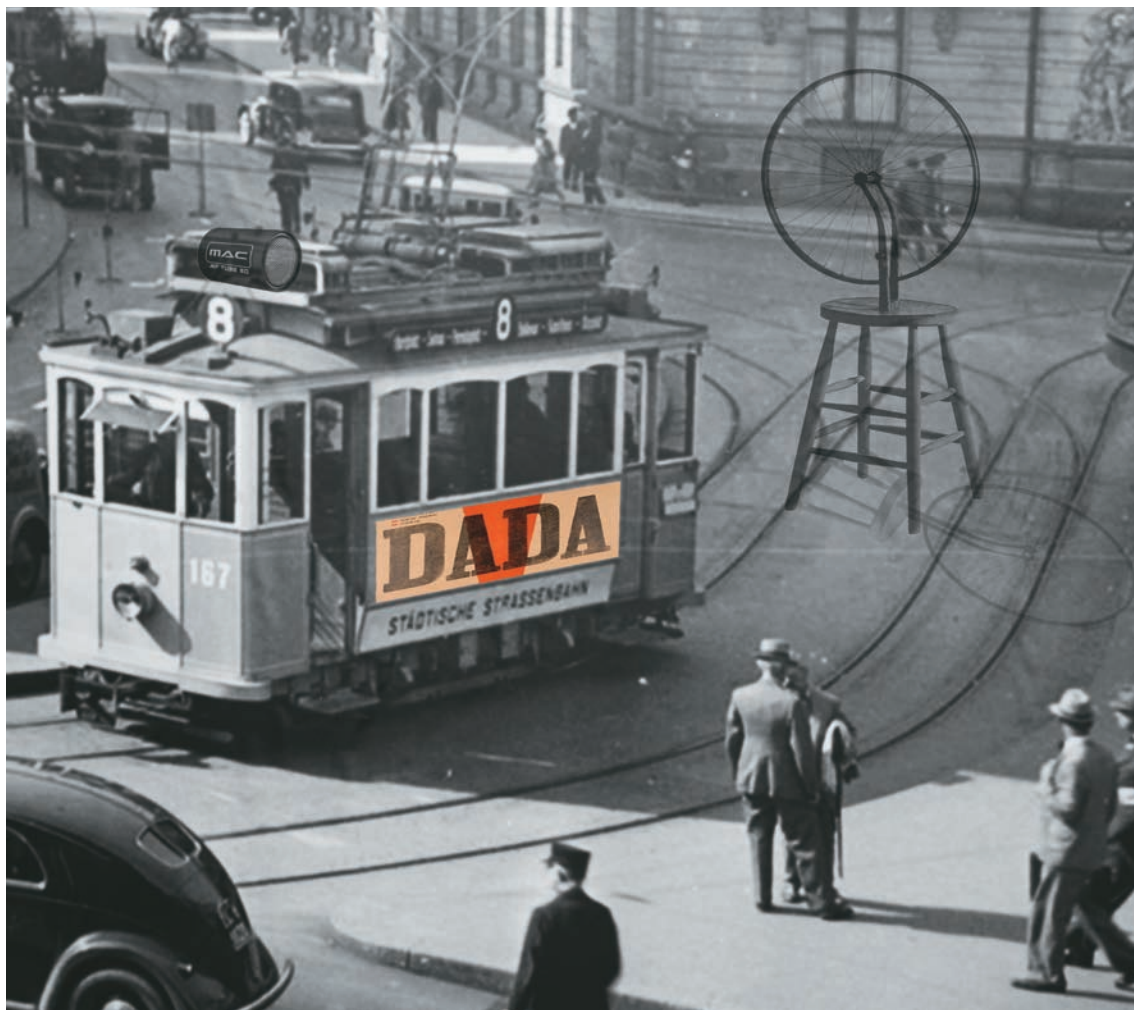
Nézzük a képeket, melyek sztereotip módon 20×20 cm-es méretűek és a villamoskocsi felső, jobbára reklámok számára elhelyezett sávjában vannak kiállítva. Nemcsak a nézővel kommunikálnak, de egymással meg az ablakok alatt elhaladó várossal is. Az elsődleges érzékelés a tapasztalat horizontjára kerül.

József Attila szavai jutnak eszembe, miközben nekikészülődöm, hogy a képek világába lépjek, és jelzem, hogy én most hátat fordítok a hétköznapoknak.

A művek, autonómiájuk kibontakoztatása közben, csapatként összetartoznak. A költő szavaival élve: „Akár egy halom hasított fa, hever egymáson a világ”, és a kiállítás képei is. Bennük van az avantgárd elszigetelődése is, hiszen a kiállított képek tartalmaznak olyan képi elemeket, melyekkel a látványművészetileg képzetlen közönség nem tud mit kezdeni. Olyan összetartozás ez, amely nélkülözi a fogalommagyarázatokat, s amely eseményszerű fordulatok és lehetőségek sokasága, egy korszak előtörténete.

A dráma a természet félelmetes eszközei közül való. *Daradics Árpád* munkáján villamosok karamboloznak és lángolnak. *Barti Magdolna* szerkezetei és szerelvényei az elidegenedésről szólnak. Világos

Horkay István



szerkezet és harmónia jellemzi a kompozíciót, az egész mégis diszharmonikus. A szubjektum rejtve marad, mintha nem is lenne, a nézőnek önmagát feláldozva kell a helyébe lépnie. Ha az alkotás gyönyöre az elidegenedés, akkor a gondolkodás a természet bosszúja, ember nélküli, önmagát gerjesztő kép. *Bózsa Evelin* csillagközi utazójának arckifejezése szorongó. Talán éppen a kanti ész fogalmán töpreng. Semmi sem egyszerűbb, mint egy utópiára hivatkozni. *Fülek Adrienn* magányos villamoskalauza önálló személyiség a feledés és a magány birodalmában. A feladat egyik része a végrehajtás, a másik a kérdés és a válasz. *Repászki Béla Éjszakai villamosa* kettős funkciójú, a lényegét legjobban művészet-lélektani szempontból ragadhatjuk meg. *Repászki Ferenc Sínen vagyunk* című digitális nyomata a műfaj sajátosságainak elemzéséből kiinduló megnyilatkozás. *Láng Eszter* az Áros Terkáról szóló sorozatának legszebb darabját állította ki. A képmélység megválasztásának dramaturgiai funkciója van. A fény hatásos kompozíciós eszköz. *Koroknai Zsolt* fotói jelenben folyó események, melyeknek sorrendjét múltbeli kaland szakítja meg. *HAász Ágnes Pályamódosítás* című képe filmszerű, sokrétű, továbbképzésre ösztönöz, optikája a dolgok belső lényegére utal. *Horkay Dada-villamosa* szemben áll a világ értetlenségével. *Stark Remize* elmúlt világokról beszél, szürreálisan is társadalombíráló. *Czető Beaty* utcajelenete a mindennapi élet határain túl szerzett tapasztalat. *Sós Evelin Villamos* című munkájában leválasztja a sallangokat, az újszerűségeket, az elvárásokat, lehetővé téve a megértést. *Vass Tibor Álmban csönget egy PC-t* című képe cikkünk címadója lett. *Detvay* fiktív alakjai a valóság és a képzelet határvonalán élnek vagy halnak meg. *Sándor Edit* lendülete lezárul az örök megismerés mögött. *Krnács Ágota 100 villamos* című munkája tulajdonképpen antitézis, a francia negativitás-esztétika elméletének a képzőművészetbe adaptált, egyik jellegzetes példája. *Lux Antal* munkájának leglényegesebb része az, ami a tekintet számára ismeretlen. *Mayer Éva* horizontjai kuszán tekerednek egy érzéken felüli világban. *Lőrinczy Gábor* villamosa a jelenben kóborol és keres kijáratot.

A fenti művészeti történések tárgyalásakor olyan kérdésekre bukkanunk, melyek már korunk esztétikai észleléséhez kötődnek. A korszerűség nem más, mint az elméletek revíziója. A MET tevékenységével olyan helyzetet teremt, ami elősegíti az elméleti munkát.

Az erős aktuális élmény a művészen felébreszti a gyerekkort. *Juhász Dorina* képén ott a makulátlan-ság, az alkotás közben kiteljesülő gyermekévek. *Bátai* magában a műben keresi az élmény titkát. A mű eredetisége és hatása közti tatonó úrt próbálja áthidalni. Hogy *Kelecsényi Csilla* munkáját képzőművészeti alkotásnak tekintsük, ahhoz a néző tekintete szükséges. Bármikor módosíthatunk rajta, a zárt forma módosításával eljuthatunk a feszültség elsimításához. *Gábos József* bélyege befejezetlen, s pont attól izgalmas, hogy függőben maradt. Megoldatlan konfliktusait a záró motívumok harmóniája csak nehezen tudja palástolni. *Ruzsa Dénes* útvonalai antikizáló, időtlen formák.

*Csízzy László Emlékeimből* című képén a „kinyilatkoztatott” értelem konkretizálódik. Tudatosan játssza végig azokat a folyamatokat, melyeknek meglépése még a múlt század hetvenes éveiben saját kérdéseinek megválaszolásával kezdődött. Habár a kép, mint Csízzy képei általában, matematikailag is kifejezhető, az esztétikai tapasztalat racionalizálható, elmondhatjuk, hogy semmilyen nézetet nem nyújt arról, hogy hatástanilag és módszertanilag miért épp az általa említett paradigma hivatott ápolni a digitalizmus előtörténetét.

Végül is a fentebb emlegetett esztétikai észlelések csupán kérdésfeltevések.





Lehetséges, hogy a digitális művészet a magas- és a tömegkultúra elfogulatlan eggyé olvasztása, egy új policentrikus képzőművészet interpretációja.

A pécsi Nostalgy Villamos csilingel tovább. Nem az eddig megszokott normák szerint megy végbe a paradigmaváltás. A művész elveti a múlt technikai vívmányait, de ugyanakkor fel is használja őket. Eszközei a sokértelműség, a kritika, a humor, a paródia, a szubjektivitás, és még sok minden. És persze a türelmetlenség, ahogyan az esztétikai tapasztalatok korszakváltásainál szokásos.